

ПАЛ ШАНДОР

/1687/

Пътепис на Пал Шандор. В течение на три години Пал Шандор (1664—1710) пътувал като пратеник на трансилванските князе (1687—1690) до Високата порта. И неговият път, както на мнозина европейски пътешественици водел през Белград — Цариград. Освен онова, което пише за наши земи, през които е минал, Шандор дава сведения за гробовете на починалите в Цариград маджарски емигранти, за някои турски празници, както и сравнително подробно описание на тогавашната турска столица. Това описание авторът издал без да съобщи името си през 1688 г. От него се вижда, че даденото описание се основава на лични впечатления.

Текстът на пътеписа му през български земи е извлечен от Magyar történeti tár (Сборник маджарски исторически документи), т. XIX, 186—206. През България той пътувал в 1687 г.

Текстът на пътеписа гласи:

«На 24 октомври 1687 тръгнахме от София, дойдохме да спим в паланката на Амхет паша.¹ Тук видях една твърде хубава странноприемница, която е била построена от Амхет паша. В средата ѝ се намира една чешма. Целият хан е покрит с олово. Аз и другите установихме, че е било лесно да се построи (ханът) за хиляда кесни пари. — Ихтиман (Иктимани) и той е малко хубаво село, населено с християни и турци.

Пристигнахме в Дервенд²; в това наше днешно пътуване видях на полето на едно място толкова горещ извор, че като пунаха в него рибата и яйцата, те се свариха пред очите ни. На тоя конак, към Татарпазарджик видях ориз, най-напред ожънат, и не олющен и неожънат. А също така и мелница за ориз. (Колелото на мелницата) имаше две каменни спици.

Татарпазарджик (Татарско пазарище) е колкото София. В него видях такава странноприемница, където биха могли да се

¹ Сигурно тук става дума за днешния Нови хан. Навсякъде името Ахмет е писано като Амхет. Маджарската дума palank значи ограда, владение, двор и под. Тук тя е в значение на дом, жилище.

² Днешният Момин проход с неговите горещи извори, за които се говори по-долу в текста.

подслонят две хиляди души.³ Тя беше по-голяма и по-пространна от паланката на Амхет паша, но тя все пак беше по-уредена и по-хубава, и двете бяха покрити с олово.

Филипопол. Той е бил местожителство на цар Филип⁴, баща на Александър Велики. Изкачих се на скалата, видях на места каменните стени от крепостта (двореца) на цар Филип, той е бил построен на голяма скала. Твърде хубав град, по-хубав от София и от Татарпазарджик.

Мустафа паша къпрюсю (мост на Мустафа паша)⁵. Тук над Марица има толкова хубав мост, който е бил пострсен от Мустафа паша, равен на който не съм виждал. По цялото му протежение е от дялан камък.»

³ Това е бил известният Куршун хан. За него вж. моята работа *Über die weltliche Bautätigkeit der Türken in den Balkanländer während des 14—19 Jhd.* Acta Historiae Artium Academiae scientiarum hungaricae t. XIV, fasc. 1—2, Budapest, 1968. 78—81.

⁴ Както и други пътешественици, така и Шандор повтаря едно исторически неверно твърдение за Пловдив, като местожителство на Филип II Македонски. Градът само е бил назован по името на тоя владетел, като македонска колония през античността.

⁵ Днешният Свиленград.